

Izaja vsak četrtik
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tla-
kovnega društva do-
živajo list brez po-
štne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznaki se plačuje
od navedne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldna.

Štev. 33.

V Mariboru, dne 14. avgusta 1902.

Tečaj XXXVI.

Shod naših nepolitiških društev.

»Slovenska krščansko-socialna zveza« nam je poslala nastopni poziv: Zopet shod, poreče ta in oni. Ali jih še ni dosti? Pred kratkim II. katoliški shod, neprestano shodi po raznih krajih, in zdaj zopet shod nepolitičnih društev! Nebodigatreba! In vendar: umesten je, potreben je.

Kdor razmatra zgodovino najnovejšega krščanskega preroda med nami, mora priznati, da pred nastopom prerano umrlega kardinala Missia ni bilo pravega javnega katoliškega gibanja. Missiu in dr. Mahničiu se imamo zahvaliti, da je prešinila živahna katoliška zavest nas Slovence. Kar je prej tlelo med štirimi stenami, prodrlo je v kratkem času v široko javnost. Delo teh dveh apostolov katoliške ideje med nami je spremljal očiten blagoslov božji. Kmalu se je našla lepa vrsta mož izmed katoliškega razumnštva, ki je šla navdušeno na delo praktičnega krščanstva. Prvi in drugi katoliški shod sta posledica njunega dela.

In vsepovsod so se začela ustanovljati nova društva na katoliški podlagi: politična, gospodarska, podučna, zabavna. Sadovi, ki so jih rodila ta društva, so nepregledni. Še le v prihodnosti jih bo mogoče prav oceniti.

Toda nikakor še nismo tam, kjer bi morali biti. Manjka še enotnega načrta. Edino gospodarska organizacija se vrši po takem načrtu: zato pa ima tudi najlepše vspehe. »Gospodarska zveza« je krona te organizacije.

Tako mora biti tudi pri drugih naših društvih.

Resolucije II. slov. katoliškega shoda zahtevajo: za vsako faro se osnuj katoliško izobraževalno društvo. In to je neobhodno potrebno. Samo politična in gospodarska društva ne zadostujejo. Izobraziti moramo naše ljudstvo na katoliški podlagi, podajati mu moramo zdrave dušne hrane: v resnem poduku in pošteni zabavi. Vse to pa moremo doseči le potom nepolitiških društev. Zato pa še enkrat poudarjamo: priti mora do tega, da bo v vsaki župniji najmanj eno nepolitiško izobraževalno društvo, kamor imajo pristop vsi župljani.

V tem društvu naj bo torišče najmnogovrstnejšemu delovanju. Po shodih, predavanjih, socialno-podučnih tečajih skrbi naj se za splošno izobrazbo; s petjem, gledališkimi predstavami itd. za pošteno zabavo; »čebelice« naj posredujejo in razširjajo varčevanje; v teh društvih je tudi mesto, kjer naj se vzgajajo dobri funkcionarji za naša gospodarska društva.

A četudi osnujemo še toliko novih društev: brez enotne organizacije ne bo pravega vspeha. Društva morajo biti med seboj v dotiki, tvoriti morajo neko celoto, odkoder zajemajo moč in življenje.

Tako zvezo poklicati v življenje, to je namen shoda nepolitiških društev, ki se bo vršil dne 7. in 8. septembra v Ljubljani.

Hvala Bogu, okvir že imamo: to je »slovenska krščansko-socialna zveza« v Ljubljani.

§ 2. pravil »slovenske krščansko-socialne zveze« se glasi: »Namen društvu je... b) ustanovljati, združevati in spopolnjevati nepolitična društva med Slovenci: na pr. katoliške delavske družbe, bralna in izobraževalna društva, mladeniška društva itd. ter jih gmotno in duševno podpirati.«

»Slovenska krščansko-socialna zveza« je bila torej že pred leti ustanovljena v namen: biti vodnica in središče vseh naših nepolitiških društev. Iz različnih vzrokov »Zveza« dosedaj te glavne svoje naloge ni mogla izvršiti: namreč zbrati vsa nepolitiška društva pod svoje okrilje. Pač pa je za isti smoter jako intenzivno delovala z izdajanjem publikacij: dr. Krekovega »Socializma«, štirihi snopičev ljudskih iger, »Knjižnice« (dr. Schweitzerjeve razlage društvenega zakona); pohitela je ob mnogih prilikah na slavnosti bratskih naših društev, oskrbela večkrat govornikov itd.

Toda prišel je čas, da stori »Zveza« korak naprej in osredotoči krepko organizacijo vseh naših nepolitiških društev.

V ta namen torej je sklican sestanek naših nepolitiških društev o mal. Šmarnu v Ljubljano. Povabili se bodo načelniki, odborniki, ozir. odposlaniki posameznih naših društev na shod, kjer se bo mirno, trezno in stvarno razpravljalo o krepki društveni organizaciji, ki naj se ustvari. Pričakujemo, da ne

Listek.

Upornik.

Poslovenil Ivan Vuk.

IV.

V veži palače, tik pri vratih sobe, v kateri je prebivala Katarina, je stal vojak telesne straže. Bled kakor smrt in nepremično kot kip je čakal nestrpnost, da potihne kmalo hrup in da nastane mir. Ta vojak je Pugačev. Kakor blisk svigale so mu misli po glavi. Vest se mu je še enkrat z vso silo zbudila, slikala mu strašne posledice, ako mu spodleti. Nekaj mu je klicalo: »Pugačev vrni se, še je čas!« Pred njim so vstajale vse grozovitosti, ki jih je počenjal, ter kakor pošasti prežale na njega po prazni, tihi dvorani. Prežale se mu v obraz; ga zasmehovale. Bled kakor stena stal je nepremično, mrzel znoj stopil mu je na čelo. Siloma strese z glavo in zamrmra: »Prepozno! Nazaj ne morem več, toraj naprej, na prestol.« In odprl je duri tiho in je zaseboj zaklenil ter se približal Katarini tako rahlo, da ga je jedva zaslišala.

Carica se ustraši. Temna slutnja jo obdaja, ko opazuje mirno stoječo postavo, ki je bila podobna njenemu umrlemu soprogu.

S početka je mislila, da ima pred seboj duha pokojnega, a kmalo si opomore. Takoj spozna vsiljenca ter se obrne proti strani, kjer je ležal samokres. Ali Pugačev ji zastavi pot.

»Katarina«, zasepeče rahlo, »ali me poznate?«

»Da, poznam te in vem, da si upornik in goljuf!«

Jezno so zažarele oči kozaku, da je Katarina nehote zdregetela po vsem telesu. Ljubila je življenje, bila je še mlada, lepa, bila je gospodarica mogočna, katerej se je vse klanjalo. Ali le en trenutek jo je obdajal strah, in v hipu je bila pripravljena se braniti. Zatajivši svoj ponos, začne nežno in proseče.

»Ne morete mi utajiti, vi niste Peter III., ali vi ste carju tisočkrat bolj podobni, kakor je bil on. Vaš pogum in razum vam podaje to, kar ne da niti škrlat.«

Med tem govorjenjem pomikala se je neopaženo bližje prostora, kjer je ležal samokres.

»Radujem se«, nadaljuje, »da vas poznam. Utrujena sem že od vladarske skrbi, kakor ste se morebiti že tudi vi naveličali vojevanja in morije. Združite vašo usodo z mojo! Pridite in deliva si prestol! Bodite moj! Na rokah nosim namreč tega, kogar

ljubim. Pugačev, ne zametujte moje ljubezni!«

Ko je poslušal Pugačev te sladke besede, je bil kakor bi ga zvezal; zadnji dnevi njegovega razuzdanega življenja vplivali so nanj tako, da je zgubil svoj značaj treznosti, katerega je imel poprej.

»Katarina«, zakliče ves omamljen, »vi imate moč, človeka popolnoma za se pridobiti; in tej moči se ne morem upirati. Jaz nisem Peter III., temveč le ubogi kozak, rojen v stepah. Moje pustolovsko življenje bom pustil, ker misel, deliti z vami krono, stori me srečnega, kar bi se meni morebiti s silo nikoli ne posrečilo. Služiti vam hočem, kakor suženj, častil vas bom kot —.«

Med tem, ko je to govoril, spremenil se je caričin obraz, ne da bi on opazil. Naenkrat, poprej kakor je še utegnil izgovoriti zadnji stavek, skoči k samokresu in mu ga nastavi na prsa.

»Na kolena toraj, suženj!« zakliče. »Na kolena pred tvojo gospodarico in carico!« Divje zaiskrijo oči kozaku.

»Ničvrednica!« vsklikne in gola sablja se mu zasveti v roki. Ali samokres, stavljen na njegova prsa in pogled na mirno in odločno stoječo postavo carice ga ustraši, da se strese in stopi nazaj.

bo društva našega mišljenja po celem Slovenskem, ki se ne bi odzvalo temu povabilu in ne bi poslalo zastopnikov na ta sestanek.

Prihodnje dni se razpošiljajo vabila; ako bi se pomotoma kako društvo prezrlo, prosimo, naj se to takoj naznani »Slovenski krščansko-socialni zvezi« v Ljubljani. Podrobnosti obsegala bodo vabila sama.

Dobro došli v Ljubljani vsi delavski sloji za pravo prosveto našega naroda!

Politični ogled.

Razdelitev mandatov za štajerski deželni zbor. Graški nemško-nacionalni list »Tagblatt« je na podlagi statističnih podatkov izračunal, da pripada graškemu mestu — enajst mandatov. Računal je ta list tako: Štajerska šteje 1,356.058 prebivalcev, Gradec sam 138.370; volilcev v deželi je 120.636, v Gradcu 11.284; od 14,096.503 K direktnega davka odpade na glavno mesto 4,380.510 K, od indirektnega v skupnem znesku 2,380.510 K pa 515.176 K. Štajerska ima 60 izvoljenih poslancev. Po razmerju prebivalstva jih odpade torej na Gradec 6, po direktnih davkih 18, po indirektnih 12 in po številu volilcev 7. Povprečno ima torej Gradec pravico do 11 poslancev. »Grazer Volksblatt« je pa na podlagi tega ključa izračunal število kmetskih mandatov, katerih je doslej le 23. Od 60 mandatov odpade na deželo brez mest po razmerju direktnih davkov 51% ali 30,6, po razmerju prebivalcev 73% ali 43,8, z ozirom na število volilcev 80% ali 48, ter po razmerju indirektnih davkov 62% ali 37,2 mandata. Povprečno pripada torej deželi po ključu nacionalnega »Tagblatt« štirideset mandatov. Ostala mesta razen Gradca imajo pravico do 9 mandatov. Nova splošna kurija mora dobiti po obstoječem državnozbornem volilnem redu 11 mandatov, virilisti so pa trije. Ker tudi »Tagblatt« popolno prezira privilegirane kurije, veleposestvo ter trgovsko in obrtno zbornico, jih opusti tudi »Volksblatt«, in se torej razdele mandati deželnega zbora štajerskega, kot sledi: virilisti 3, mesta in trgi 20, kmetske občine 40, splošna skupina 11, torej skupaj 74 poslancev. Ta razdelitev je povsem napredna, pravična ter odgovarja na celi črti »Tagblattovemu« ključu. In vendar nemškimi nacionalci nikakor ne gre v glavo, kako morejo kmetske občine zahtevati pomnožitev mandatov.

«Ti si pač sposobna za igralko», nadaljuje in se počasi bliža durim, »pa ne sprožil? Znabiti ne zadeneš prav, in potem — lahko noč vse tvoje zabave z nočnim obiskovalcem! Moja sablja te ne zgreši!»

Ko doseže duri, je odpre, ne da bi se carica premaknila.

«Pugačev te pozdravlja, Katarina, ali varuj se, ker on se povrne kot Peter III.»

«Na svidenje, Pugačev!» odgovori mirno carica.

V.

Drugo jutro po tej dogodbi skliče carica svoje generale ter jim zapove, naj se bijejo jeden odločen boj proti uporniku. Bila je huda bitka; topovi so gromeli, puške preskale. Orožje se je bliskalo v solnčni svetlobi. Tu so se videle gruče vojevalcev, divji bojni krik napolnjeval je zrak. Buzdovan, kij in meč švigal je po zraku, vzdigoval, padal in zopet vzdigoval poručen od krvi. Konji so rezgetali, teptali in divjali. Kdo bo zmagal? Pugačev pošilja vedno nove trume v boj; ne v boj, v mesarsko klanje. Tu leti konj z jezdecem brez glave po ravnini, tam že brez jezdecja. Nove trume se vračajo na bojišče, boj se širi od ure do ure ljuteji, grozovitejši. Tam je preklal ruski buzdovan glavo kozaku, tam je prebodla sulica kozakova ruskega vojevnika. Kri teče v potokih, boj

Nova nadvojvodinja. Dne 10. avgusta je srečno povila nadvojvodinja Blanka, žena nadvojvode Leopolda Salvatorja, hčerko. To je že osmi otrok.

Stavka kmetov v Galiciji je začela pojemati. To pa brzkone zaradi pritiska od strani vlade, ki je delovala z orožniki in vojaštvom proti štrajku. Kmetje niso dosegli nič, vsaj ne poročaja se o nikakem vspehu.

Surovo nastopanje Nemcev. Nemci ne morejo mirovati s preganjanjem Poljakov. Pretekle dni so imeli Poljaki neko veselico. Vlada je prepovedala društvom iti z razvitimi zastavami v cerkev in tudi poljski cerkveni govor je prepovedala. Duhovnik je moral nemški govoriti. Nemci pa s takim nastopanjem gotovo ne bodo ugnali Poljakov.

Prepričan katoličan. Na Francoskem zapirajo s silo redovniške šole ter iztiravajo redovnike. Podpolkovnik Sereni je dobil povelje, da gre v Ploemel z oddelkom svojega polka in tamkaj s silo zapre šolo in iztirava redovnike. Podpolkovnik pa tega ni hotel storiti in je izjavil: »Jaz sem kristijan in ne bom sodeloval pri nobenem nastopu, ki je naperjen proti veri in proti mojemu verskemu prepričanju.« Prišel bo vsled te izjave, ki pa mu je le v čast, pred vojno sodišče.

Kronanje angleškega kralja se je vršilo zelo slovesno dne 9. avgusta. Kakor znano, je bilo kronanje najprej določeno za dan 26. julija, a kralj je tako močno obolel, da se ni mogel podvreči dolgim in mučnim ceremonijam, ki so v navadi pri kronanju. Sedaj se kronanje ni vršilo z istim sijajem, kakor je bilo prvotno namenjeno, to pa zaradi tega ne, da se kralj, ki še je vedno slab, preveč ne zmuči. Po končanem kronanju so vsi višji dostojanstveniki kralju prisegli zvestobo.

Ruski car in nemški cesar sta imela sestanek v Revalu. S tem sta pokazala, da sta obe državi v prijateljstvu in da hočeta ohraniti mir v Evropi.

Nemiri v Italiji. V provinciji Bari so resni nemiri vsled pomanjkanja. V Cassanu je 400 kmetov zasedlo posestvo markiza de Lucca in se neče umakniti. Orožniki so streljali na upornike. Eden je obležal mrtev, mnogo je ranjenih. V Manduriji je 1000 brezdelnih prišlo pred občinsko hišo, kjer zahtevajo kruha. Vojaštvo je pripravljeno.

Španski minister Sagasta je odstopil radi starosti in utrujenosti. Rekel je, da je hotel le še pozdraviti nastop mladega kralja kot novega vladarja in potem odstopiti.

se je vnel na celi črti; kar se začno kozaki umikati. Rusi pritisnejo za njimi in cele armade upornikov se spuste v divji beg. A carski vojaki so njim za petami ter še jih mnogo pobijejo. Pugačev bil je popolnoma poražen, njegove čete pobite in razpršene ter odpodene v stepe, kjer se je začel upor. Pugačev boril se je obupno. Videl je konec svoje slave. Ranjen in od sovražnikov zasledovan, bežal je s peščico kozakov spremljan od Tugarova in njegove hčerke Sofije v nepristopne skale, iskaje skrivališče. Tam je ležal na kamenu, razmesarjen in krvav, kjer je premišljeval svoje napake in pregrehe. Vendar še ni izgubil upanja.

«Tugarov», obrne se k svojemu tovarišu. «Sreča nas je zapustila, ali pri prebivalcih Urala veljam še vedno kot Peter III. To ime zadostuje, da nabere močno armado.»

Kozak zmaje začudeno z glavo.

«Zastonj vse upanje!» odgovori trpklo. «Vse je izgubljeno in vsako zoperstavljanje nemogoče. Druzega nam ne preostaja, kot da te predamo.»

«Mene predati», zavpije prestrašeno Pugačev ter se nekoliko vzdigne. «Ali ne veš tega, da nam bo Katarina, ako se predamo, trgala ud za ud od telesa?»

«Vem, vem, Pugačev, ali meni se ni treba ničesar bati. Tvoje življenje je odkup-

Dopisi.

Sv. Lovrenc nad Mariborom. Po dejstvih, kakoršna se nam nudijo v presojo, moramo priti do spoznanja, da je večina Slovencev v našem kraju glede narodnosti popolnoma breznačelna. Veliko jih je takih, ki pojma »narodnost« v obče ne poznajo, veliko pa, ki ga sicer poznajo, toda v svojo sramoto ne ravnajo tako, kakor bi bilo temu spoznanju primerno. Vsem tem par prijateljskih besed v premislek!

Pred vsem je potrebna vzlasti dandanes vsakemu človeku trezna sodba: kar mu ugaja, kar spozna za pravo, k temu naj zavzame simpatično stališče, — kar pa se mu zdi napačno, o tem naj reče, da je napačno. Posebno velikega pomena je to pri narodni samozavesti. Toda ljudje dobro vedo, da store velik in odločen korak, ako se pridružijo jednemu ali drugemu borečemu se krdelu: odreči se morajo takozvani splošni priljubljenosti, dostop jim ni več prost v vse kroge. In ker nimajo nikakih načel, zato se jim zdi tako nevtralnno življenje najboljše. Dolina, mirna dolina jim je ljubša nego vrhovi, kjer si stojita dve stranki nasproti, zavarovani so torej, ker brijejo viharji le po vrhovih, in ker vdarjajo strele istotako le ob vrhove! Toda človek, ki misli tako — to ni mož!

Dandanes mora imeti vsakdo neomajane nazore, svoje trdno prepričanje, in mora, ker ima razum in prosto voljo, svoje življenje uravnati po njem. Ako se zлага njegovo delovanje, javno in zasebno, vseskozi z njegovim družabnim svetovnim naziranjem, šele tedaj ima človek svoja trdna, popolna, dosledna načela. In tak mož, to je cel mož!

Svetovno dokazana je resnica, da se taka, poprej orisana neodločnost ne more ohraniti dolgo. Narava sili človeka, da se konečno, ako pride čas, pokazati barvo, mora odločiti ali za jedno ali za drugo. Človek brez načel, brez trdnega lastnega prepričanja, kako bo odločil tak? Jasno je, da je tak le orodje drugim, da drugi storijo to, kar bi moral storiti on — seveda v svojo korist. Ker homo govorili izključno o narodnosti, pomnite: korak od mlačneža do odpadnika, do izdajice, je le jeden!

Zato pa vas hočem vendar opomniti, vas, svoje rojake, svetovati vam hočem, kakor svetuje bratu brat, da začnete odsihdob splovnati dolžnosti, dolžnosti ne do tujca, ampak dolžnosti do — sebe!

Ne sramujte se slovenskega jezika! To pravilo je povsem pravično in utemeljeno. Noben trezno misleč tujec vam ne bo zameril, ako se ravnate dosledno po

nina za me. V jedni uri te zvežem in predam generalu Samarovemu.» Pri teh besedah je pokleknil Tugarov na prsi Pugačeva, mu odvzel meč in nadaljeval: »Spomni se na preteklost, Pugačev; si li imel kedaj tovariša, ki bi ti bil tako zvest kot jaz?! Kdo je bil prvi, ki te je oklical za carja? Jaz, ker sem ti posodil roko za tvoje spletke, ne misleč na dobiček. Kaj sem storil, storil sem zato, ker si bil moj prijatelj od mladosti, ker si bil mož moje hčere. Grdo si ravnal z mojim prijateljstvom, mojo očetovsko ljubezen si teptal! Sedaj je prišla ura maščevanja! Ako bi bil ti zmagovalec, mojemu maščevanju ne bi ušel, kakor ne uideš sedaj. Ako bi ti dobil krono, bil bi jaz prvi, ki bi ti jo izbil raz glavo!»

Pugačev postane mrtvaško bled in mrzel pot mu stopi na čelo.

«Barbar», zavpije obupno, «ali nisem dovolj nesrečen?»

«Ne toliko nesrečen, kot hudoben», odgovori Tugarov.

«Privošči mi čas k pokori!»

«Izprosi si ga od carice!»

«Milost, Tugarov! — Ne kaznuj prestopka z zločinštvom!»

«Ti si zavrgel mojo hčer, svojo ženo!»

Pugačev smrtni strah je naraščal pri vsaki besedi. Sprevidel je, da je jeza kozaka

njem, saj stori tudi on istotako. Ljubav do drugih narodov se popolnoma lahko strinja s pametno narodno samozavednostjo in z zmernim narodnim ponosom. Delajte celo na to, da bodo tuji prisiljeni z vami govoriti v vašem jeziku! Žalibog, pri nas se niti »slovenske« obitelji ne zavedajo te svoje dolžnosti. V hišah, kjer se zna le nekoliko nemški, se prezira naš jezik kot manj vreden, kot slabši; in to ne samo v govoru, celo v pisavi. Pa ne samo proti tujcem, celo — med seboj! To je škandal, škandal v pravem pomenu te ne posebno lepe besede! O, grda nevhvaležnost! — Ni-li jezik, katerega se sramujete, oni, ki ga je rabila skrbna mati vaša ob zibeli svojega ljubljence, ob vaši zibeli? Tako spoštujete svojo lastno mater? Smelo si upam trditi: kdor ne čisla materne besede, ta je hinavec, ako se šteje med nas! To stori le zaradi dobička — kakoršnega že koli. — Kako drag in mil je rodni jezik nepokvarjenemu značaju, kaže se zlasti v tujini. Akoprem je tuje govorce več, vendar mu je nekako tesno v prsih. Iz globočine srca mu jamejo vstajati spomini, podobe mladostnih dnij; v dolgi vrsti mu plavajo molče pred očmi, bude se mu misli, čuti hrepenenje brez imena, brez konca. Vse mu je tuje: tuje ljudstvo, tuj jezik! In tako osamljen se spomni nehote tega, kar pravi pesnik: »Kako lepo pač tiste dni je bilo, — Ko glas je tvoj uho mi željno pilo, — Ko so slovenski glasi sladkomili — Z milino svojo dušo mi pojili.« — To je moč, silna moč sladke materine besede!

Nikar ne podpirajte nam sovražnih podjetij kakor so »Südmarka«, »Sulfersajn«, niti gmotno, niti duševno! Ne naročajte časnikov, ki so nasprotni obstanku in blagoru našega naroda! Ne dajte se premotiti, da bi prestopili k družtvom, ki delajo očitno in zavratno proti nam, katera so ustanovili naši zagrizeni nasprotniki pri nas. Ta društva pobirajo povsod denar, da pokupijo slovenska posestva in preženejo slovenskega kmeta iz rodne zemlje. Zvedeli smo in z veseljem izjavljamo, da je odstranil gosp. Autor, upamo, da za vedno, svoj Südmarkovski nabiralnik z mize. To je pošten čin! Zapomnite si, g. Autor: Kdor nam ni sovražen, temu bomo tudi mi vedno prijatelji! Od drugih krčmarjev in trgovcev, ki pobirajo še nadalje za take podle, nesramne, nam Slovencem sovražne naprave, s temi pa se mora odločno govoriti. — Zavedajte se vselej s ponosom, da ste vi na lastni zemlji, in da so oni le tuji na vaših tleh, tuji, ki se žive

nespravljiva. Z veliko težavo se je privlekel k nogam Sofijinim, ki je stala žalostno in molče nekoliko na strani in milo prosil.

»Angelj, proti kateremu sem v svoji slepoti grešil; ali nimaš dobre besede za me?«

»Razuzdanec! ona te proklinja«, zavpije divje Tugarov ter ga sune z ного.

»Emeljjan, jaz ti odpuščam!« zašepeče komaj slišno Sofija in odide plakajoča in z omahujočimi koraki.

* * *

Štirinajst dni pozneje je bila na velikem trgu v Moskvi zbrana množica ljudstva pred kletko, v katerej je bil izpostavljen ujetnik, da ga je ljudstvo gledalo.

Katarina II., ki je tudi prišla gledat, je z dopadenjem in mirnodušnostjo zrla na tega človega za železnimi stebri.

»Dober dan, Pugačev!« vskliknila je nesrečnemu pustolovcu.

Potem se je obrnila do spremljevalcev in dejala:

»Pojdite, komedija je pri kraju, moram pisati na Voltaira in mu razodeti konec!«

Drugi dan bil je Pugačev raztrgan. Tako je končal človek, ki je letal previsoko. Pri njem se je uresničil pregovor: Kdor visoko leta, nizko pade. Največ je bila kriva razuzdanost.

Tugarov in njegova hčer vrnila sta se v domače stepe nazaj.

le od vas! Proti drugemu narodu bodite vedno prijazni, ako vas spoštuje, a poleg tega bodite resni in odločni, in ne pozabite nikdar, da ste in ostanete Slovenci! Ako pa se tujec drzne vkljub dobrotam, koje je prejel od vas, in vkljub temu, da ga vi preživljate, še celo rogati se vam, ako se norčuje iz vašega naroda, tedaj ne molčite! Ne izdajte svoje zastave, ne zapustite svojega taborja, ne iščite in ne vdajte se sramotnemu pokoju, da se ne bo moglo reči o vas: »In pred očabnih tujcev silo — Vas rodne mame sram je bilo...!«

Ako bi se zbal pravičnega boja, ako bi celo prodali za Judežev groš svojo rodno zemljo in svoje brate, tedaj vas zadene kletv naroda: »Pečat sramote, kojega pravica — Zloincem vžiga, stal vam bo na čelu, — Zaslužen si po delu, — Napis krvavo — svitel — Izdajica.« — Bodite ponosni na svoj rod! Poglejte v zgodovino: z zlatimi črkami se sveti ime našega naroda v njej! Slovenec je bil vedno zvest in hraber državljan. Bodite tudi ponosni na svoj kmetski stan! Le čujte kako poje pesnik o kmetski hiši: »Ta hiša nam je mati krušna, — Domovju steber je častit; — Iz kmetskih hiš nam hrana dušna, — Iz kmetskih hiš omike svit! — Da bi se uklanjali tujemu nasilju? Bratje, tega ne, nikdar, nikdar ne! Vsak izmed nas naj navdušeno zakliče: »Ne, — zastojni moči — Ne smejo giniti, ki jih imam, — A hlapčevati žalibog ne znam!«

R. F.

Sv. Ilj v Slov. gor. (Koprive z domače gredice.) Že mesec dni sem bil brez kapljice črnila, a sreča je hotela, da srečam nedavno šolarčka, ki je nesel steklenico te črne vode iz nemške šole v slovensko. (To itak veste, gospod urednik, da imamo v Št. Ilju dve šoli.) Ravno prav, si mislim, in hitro posežem v žep po pero ter jo globoko namočim v ono črno steklenico. Mislim si sem, saj je namenjena za slovensko deco, in jaz sem tudi Slovenec; zakaj bi si je torej ne odnesel par kapljic na svojem peresu domu, da vidim, če še znam kaj pisati? Pisati? To že, to že, pa kaj čem pisati? Da imamo v Št. Ilju pod streho občinskega sluge nemški hotel, to že itak znate. Da so hodili naš gospod nadučitelj Sadu s svojim basom v Gradec heilat, menda tudi že veste. Kaj bi še tedaj naj pisal? In vendar, kako me miče pisati zdaj, ko imam na peresu črnilo. Že vem, že vem!

Popisal vam bom dogodek, ki sem ga zadnjič doživel v gozdu; takrat namreč je bilo, ko sem šel iskat gob. Utrujen sedim pod košato bukvo in počivam; kar pride mimo krdelece porednih šolarjev. Ne daleč od mene v stran postojijo in eden se obrne do svojih tovarišev, češ, ali že znate da hočejo v Št. Ilju nemško in slovensko šolo skupaj potegniti v eno šolo?

»Ha, ha, ha, ali so ob pamet, Franc, ti dve šoli, praviš, da bi se dali skupaj potegniti? To ni mogoče, pa ni mogoče«, odreže se seveda bolj slaboumen pritlikavec. In vsi ostali mu pritrjujejo kakor iz enega grla: »Prav imaš Štefek, to ni mogoče, France nas hoče za norca imeti, dajmo ga malko nabunkati.« »Jaz pa mislim, da je vendar le mogoče kaj takega«, nadaljuje France, ko se je otresel napada svojih tovarišev. »Slišal sem, da imajo v Ameriki že take mašine, da lahko brez vse skrbi prestavijo hišo na drugo mesto. In kakor veste, gospoda nadučitelja zdaj že celih 5 dni več ne vidimo, kaj, če so se peljali vendar le v Ameriko po tako mašino?« »No, in če bi njo res kje kar seboj pripeljali«, nadaljuje modri Štefek, »kako pa potem? Pazite, in jaz vam razložim. Tam le na oni most, ki pelje pod cerkvijo čez železno cesto, bi se ona mašina nastavila. Seveda imeti bi morala po mojem mnenju dve dolgi, močni verigi. Ena bi se napeljala krog nemške, ena pa krog slovenske šole. Na to bi se začela gnati ona mašina in šoli bi bili kar skupaj.« »In vendar nimaš prav«, oglasi se vzdaj še Tonček. »Premakni n. pr.

nemško šolo le za par seženj in štrbunknila ti bo v predor, slovenska pa v Celcerjev travnik.« Tega ugovora pač France ni pričakoval in čelo se mu zgrbanči v gube. Sam vidi sedaj, da se z lahka ta stvar ne da doseči, ter pristavi čez en čas ves nevoljen: »Tovariši, mi smo še pač prenerodni za tako podjetje, prepustimo torej to delo modrejšim možem. Samo nekaj me še skrbi. Kaj pa mislite vi tovariši, če se to delo posreči in se bi obe šoli, kje le res, skupaj potegnili, kako ime ali kaki napis pa bi naj nosila ona združena šola?« Nastane molk. Prvi se oglasi zopet Štefek in on misli: »Nemško-slovenska šola.« »Zakaj pa ne slovensko-nemška«, odreže se Tonček. Med tem pa stopi po neprevidnosti s svojo obuto ного na Štefkovo boso, in ta zavpije od bolečine premagan: »Osel!« »Ha, zdaj pa jo že imam«, odreže se France, »v taki šoli, ki ni eno ne drugo, bi se mi prav ničesar ne naučili; bili bi pravi oslički. Zato pa mislim, da mora nositi ta združena šola ime: »Oslovnica«, in vsi mu pritrjujejo z burnim smehom, da jo je pogruntal. — Toda Franc, ki je rekel že A, hotel je še povedati B. »Zdaj, ko je vse to dognano, imam še eno vprašanje: Če bi se obe šoli potegnili skupaj, kaj ne da, potem tudi obadva gg. nadučitelja skupaj prideta. Kakor je pa meni znano in vam gotovo tudi, ni dobro če sta pri hiši dva petelina. Rada se kavsata in ravсата. Tako si tudi ne morem misliti v eni šoli dveh nadučiteljev. Kaj mislite, kateri bi ostal in kateri bi moral odjenjati?« »Odjenjati, prav nobeden«, pravi Štefek, »slovenski bi bil dopoldne, nemški pa popoldne nadučitelj, kaj ali bi tako ne šlo?«

Zdaj me pikne muha na nos in jaz se prebudim pod ono bukvo. Videl sem, da se mi je vse to sanjalo. Hvala Bogu, da ni resnica, si mislim, poberem nabrane gobe v robec in odidem domu. Toda moje veselje je bilo prerano.

Nedavno zvem od zanesljivega človeka, da naši Nemci in posilincemci res delajo na to, da bi združili ti dve šoli v eno, sicer ne tako kakor si je France predstavljal, ampak tako, da hočejo slovensko šolo popolnoma ponemčiti. Zakaj? tega ne vem, in ne morem razumeti še danes ne. Ali nimajo Nemci že svoje šole? Kaj jih briga potem še slovenska? Ali se ne pravi to Slovencem hoteti krasti pravice?

Kakor vidite, so koprive, ki rastejo pri nas, pekoče. Pa da se ne opečejo z njimi naši nasprotniki!

Sv. Duh-Loče. (Marsikaj.) Dragi gospod urednik! Sprejmite ta dopis v predale Vašega cenjenega lista, da tudi širši krogi zvejo po večjem razmere iz našega prijetnega, a žalostnega loškega kraja. Zakaj žalostnega? me boste vprašali. 1. Zato ker se pri nas s tako veliko vneto prebira Štajerc ali ptujec, ter se v malokaterem kraju vrši toliko tožb, kakor pri nas in 2. ker ni pri nas nobene narodne organizacije. Oglejmo si te točki malo natančneje. Gotovo je malokje ta ptujška mula tako hudo razširjena, kakor ravno pri nas, še celo vsi krčmarji, razun ednega, so naročeni na njo. In kaj sledi iz tega? Vedne tožbe, prepri, pretepi itd. Gotovo so se gospodje pri kazénski sodnji Ločanov najbolj naveličali. Poglejmo dalje. V prvi vrsti manjka pri nas bralnega društva, kjer bi ljudstvo dobivalo dobre knjige in časopise, da bi se moglo vsestransko organizovati ter prirejati poučne in zabavne narodne veselice, kakor se to godi v Zičah, ter bi se tako po shodih pripravljali na prihodnje občinske volitve, do katerih je še ravno dovolj časa se organizovati. Skrajni čas je že, da se vendar enkrat ta imenitna in važna občina iztrga iz nemškutarških rok, ker nekaj že tako sedi v odboru slovenskih mož, kateri pa morajo tako plesati, kakor nemčurji godejo, ker se dosedaj še niso upali postaviti na lastne noge pri volitvah. Dragi kmetje loške okolice! Na političnem shodu dne 27. julija t. l. v Konjicah se je sprožila misel zaradi osnovanja prepotrebne slovenske